

Šľachtiteľský program plemena anglonúbijská koza

Úvod šľachtiteľského programu:

Šľachtiteľský program a šľachtenie plemena anglonúbijská koza vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootechnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Tento šľachtiteľský program je zároveň vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie

a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“). Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre kozy chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobu stanovenými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je súbor systematických opatrení a zámerov, vrátane zaznamenávania údajov, selekcie, plemenitby a výmeny plemenných zvierat a ich zárodočných produktov, ktoré boli navrhnuté a realizované s cieľom zachovať alebo posilniť

želané fenotypové a genotypové znaky a vlastnosti v rámci cieľovej chovnej populácie. Na základe tohto šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ predmetného plemena. Chovný cieľ sa stanovuje prostredníctvom chovateľských metód, ktoré sú definované pri hodnotení kontroly úžitkovosti.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Anglonúbijské plemeno bolo vyšľachtené v Anglicku krížením indického plemena chitral, sudánskeho plemena zaridi a anglických národných plemien. Plemenná kniha bola založená v roku 1890.

Plemeno je veľkého telesného rámca, s pevnou konštitúciou, na vysokých končatinách, s typickou klabonosou hlavou a širokými zvislými ušami. Rohatosť je prípustná. Hlava je výrazne klabonosá, krátka. Zuby sa dotýkajú ďasna hornej čeľusti. Rohaté kozy majú rohy nasadené široko od seba, smerujúce dozadu a nemali by vybočovať von. Rohatosť aj bezrohatosť je povolená. Dôležitý je tiež pohlavný výraz. Oči sú strednej veľkosti, šikmo a široko posadené, mandľového tvaru. Uši dlhé, zvislé, nízko nasadené, široké a otvorené. Pokiaľ sú priložené k mulcu, ich dĺžka by ho mala presahovať. Krk je dlhý, u koz štíhly, u capov mohutný, bez prívěskov. Šija posadená vysoko, plece výrazné, jemne utvárané, plynule prechádzajúce do zvyšku tela. Hrudník široký. Chrbát rovný a dlhý. V krížoch môžu byť mierne vyššie ako v kohútiku za predpokladu, že chrbtica nie je zakrivená. Predné končatiny sú rovné, podsadené priamo pod zvierateľom, mali by byť dlhšie ako je hĺbka hrudníka. Zadné končatiny sú rovné. Sponky sú rovné a priame. Srst krátka a jemná, pri capoch sa môžu vyskytovať aj dlhšie vlasy, sfarbenie je pri oboch pohlaviach nejednotné, prípustné je akékoľvek sfarbenie. Vemeno pologulovité so širokou základňou, jemné. Polovice nie sú výrazne oddelené. Struky symetrické, dostatočne ďaleko od seba umiestnené. Hmotnosť aukčných capkov min. 35 kg vo veku 5 mesiacov, kozičiek min. 30 kg vo veku 5 mesiacov.

Prípustné chyby: menej harmonická stavba tela, slabší telesný vývin, menší telesný rámec, menej výrazný klabonos, mierny predkus (zuby nesmú byť viditeľné) a podkus (u obidvoch max. 5 mm), menej zreteľný pohlavný výraz, kratšie uši (2 - 3 cm od mulca), mierne prehnutá alebo vyklenutá chrbtová línia, postoj končatín mierne vybočený (do X) alebo mierne sudovitý (do O), mäkkšie sponky, voľnejšie (slabšie upevnené) vemeno.

Nepripustné chyby: slabý telesný vývin, úplne chýbajúci klabonos, silný predkus a podkus, u capov úplne chýbajúci pohlavný výraz, akákoľvek deformácia ušnic, napr. zrastený zvukovod, "zožehlené" ucho a pod., výrazne kratšie uši pod 3 cm od mulca, prívěsky na krku, výrazne prehnutá alebo vyklenutá chrbtová línia (mäkký, kaprí chrbát), postoj silne vybočený (do X) alebo silne sudovitý (do O), mäkké sponky, pacecky.

Úžitkové vlastnosti

Plemeno sa vyznačuje vysokou plodnosťou, výbornou mliekovou úžitkovosťou a kvalitou mlieka. Kozy vyprodukujú v priemere 1 200 – 1 500 kg mlieka s vysokým obsahom tuku - 4,7 % (v rozpätí 3,7 – 5,7 %) a bielkovín 3,9 % (v rozpätí 3,4 % – 4,4 %). Plodnosť sa pohybuje v rozpätí 200 – 220 %, odchov by mal dosahovať 180 %. Živá hmotnosť kôz pri priemernej výške v kohútiku 80 cm je 60 - 80 kg. U capov s priemernou výškou v kohútiku 90 cm je 90 - 110 kg.

Postup šľachtienia plemena

Základnou formou šľachtienia je čistokrvná plemenitba, so zámerom, aby sa parametre úžitkovosti u nás chovaných kôz čo najrýchlejšie približovali a vyrovnali parametrom, ktoré sú uvádzané v plemennom štandarde. Šľachtienie je založené na výbere geneticky najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce pre správne vytypovanie týchto geneticky najlepších zvierat bude aj naďalej kontrola úžitkovosti. Rýchlejší genetický pokrok predpokladá vyššiu intenzitu selekcie. Genetický vývoj populácie je týmto spôsobom zabezpečovaný hlavne výberom plemenných capov. Keďže sa jedná o málo početnú populáciu, ktorá sa na Slovensku chová len krátke časové obdobie, je potrebné rátať s nákupom plemenníkov zo špičkových chovov v EU.

Plemeno anglonúbijská koza, ako producent kvalitného mlieka vhodného na výrobu kozích syrov, pri predpokladanom rastúcom záujme spotrebiteľov má dobrú perspektívu zvyšovať svoje stavy. Pri rozširovaní chovu bude mať význam aj produkcia plemenných capkov. V selekcii sa treba orientovať aj na adaptačné schopnosti, pretože plemeno patrí k chovateľsky náročnejším plemenám.

Plemenný štandard a chovný cieľ plemena anglonúbijska koza chovanej v SR

Hlavné ukazovatele:

Ukazovateľ	anglonúbijska koza	
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Zvieratá sú veľkého telesného rámca, s pevnou konštitúciou, na vysokých končatinách, s typickou klabonosou hlavou a širokými zvislými ušami. • Rohatosť je prípustná. • Sfarbenie je pri oboch pohlaviach nejednotné, prípustné je akékoľvek sfarbenie.
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Mliekový úžitkový typ
	Chovný cieľ	Mliekový úžitkový typ (zameranie aj na produkciu jatočných kozliat).
Hmotnosť kôz	<i>Plemenný štandard</i>	60 - 80 kg
	Chovný cieľ	70 kg
Hmotnosť plemenných capov	<i>Plemenný štandard</i>	90 kg
	Chovný cieľ	100 kg
Hmotnosť capkov vo veku 5 mesiacov	<i>Plemenný štandard</i>	35 kg
	Chovný cieľ	42 kg
Hmotnosť kozičiek vo veku 5 mesiacov	<i>Plemenný štandard</i>	30 kg
	Chovný cieľ	36 kg
Produkcia mlieka za dojnú periódu	<i>Plemenný štandard</i>	650 kg
	Chovný cieľ	780 kg
Plodnosť na okotenú kozu	<i>Plemenný štandard</i>	200%
	Chovný cieľ	240%